

באר

מלך

לזנות לא שייך למגור. אולם כיון דבראשונים נזכר גם דין אנוסה, לפיכך כתב דנראה דאף דבאנוסה גזרו אין ללמוד מזה היכא שהדבר בהפך כגון שהיה הוא שונג או אנוס והיא מזידה משום דאפשר שהכל תלוי בדידה שכל שהוא מזיד אף שהיא אנוסה או שוגגת גזרו חכמים שמא מתוך שלבנו גם בה יפתנה אבל כל שהוא שונג או אנוס אף שהיא מזידה אין לחוש שהיא תפתה אותו, ועיי"ש דהאריך בזה.

לזנות לא שייך למגור. אולם כיון דבראשונים נזכר גם דין אנוסה, לפיכך כתב דנראה דאף דבאנוסה גזרו אין ללמוד מזה היכא שהדבר בהפך כגון שהיה הוא שונג או אנוס והיא מזידה משום דאפשר שהכל תלוי בדידה שכל שהוא מזיד אף שהיא אנוסה או שוגגת גזרו חכמים שמא מתוך שלבנו גם בה יפתנה אבל כל שהוא שונג או אנוס אף שהיא מזידה אין לחוש שהיא תפתה אותו, ועיי"ש דהאריך בזה.

הלכה ה

[יב] אחות אמו בין אחותה מאביה בין אחותה מאמה בין מן הנישואין בין מזנות הרי זו ערוה עליו משום אחות אם, וכן אחות האב בין מן האם בין מן האב בין מן הנישואין בין מזנות הרי זו ערוה עליו משום אחות אב.

הלכה ה

דכבר הקשו זה בגמרא ותרצו, מצרך צריכי, דאי כתב רחמנא אחות אביו, שכן יש לה חיים, שמשפחת אב קרויה משפחה, דכתיב [במדבר א' י"ח] "ותילדו על משפחותם לבית אבותם", אבל אחות אם אימא לא. ואי כתב רחמנא אחות אמו, שכן ודאית, אבל אחות אביו שהיא ספק דשמא אין זה אביו, אימא לא, צריכא. רק דהקשה במשך חכמה הא כיון דהוי ספק, אמרת דקיל מאחות אמו דהוי ודאי, ואיך יתכן, דלא נחייבו רק על אחות אביו מן האב דאיכא עוד ספק, ולא על אחות אביו מן האם דליכא רק חד ספק, דעל אחות אביו מן האב איכא ספק גם על אבי אביו ואחות אביו, וסיים דיש לישב וקל להבין. ואולי כוונתו בפשטות דמצינו בעיקר הקפדה על בית אב מצד הייחוס למרות חוסר הודאות וא"כ היה באמת ס"ד דבזה רק הקפידה התורה. ולכן חזר ושנה דין אחות אביו ואמו בפר' קדושים דלא"ה היה אסור רק מצד האב כדאמרן לעיל. רק הצריכותא אתא דאם היה כתוב אמו ה"א דהתורה חידשה דין זה רק באמו ולא ניתן ללמוד מינה דין אביו, והסברא

[יב] אחות אמו וכו'. והא דהקדים הרמב"ם אחות אמו לאחות אביו, הנה דין זה נאמר בויקרא [פרק י"ח, י"ג] "ערוה אחות אמך לא תגלה כי שאר אמך הוא". וכתב המלבי"ם [ויקרא פרק ח' קי"ח] בפרשת קדושים דערוה אחות אמך ואחות אביך לא תגלה, אזהרתן נאמר בפר' אחרי, וכאן בפר' קדושים בא לעונש, ותמה לכא' אמאי נאמר שנית בלשון אזהרה. וכתב דפי' רבותינו מפני שיש למעות שדוקא אחות אביו מן האב, לא אחות אביו מן האם, כמו שאשת אחי אביו הוא דוקא אחי אביו מן האב, לכן כפל בלשון אזהרה לרבות גם אחות אביו מן האם. ולכן הקדים פה אחות אמו לאחות אביו ובפר' אחרי הקדים אחות אביו, כי תפס הרבותא תחלה שגם אחות אמו אסור, שבוזה אין דומה לאזהרת אחי אביו שאינו מזהר על אשת אחי אמו, וה"ה שאינו דומה לו במה ששם צריך שיהיה אחיו מן האב דוקא. וכיון לדברי הרא"ם [ויקרא כ' י"ט] והוסיף הרא"ם

באר

לזה הוא ענין הודאות של האם. ועי' בנוב"י
[תנינא אהע"ז סי' ע"ו] דאף לגבי דין אשה כבעלה
שלמדו חז"ל דאשה כבעלה מדכתיב "ערו
אשת אחי אביך וגו' הודתך היא", מן הכתוב
עצמו למדנו דלא אמרינן אשה כבעלה אלא
בקרוכי האב אבל לא בקרוכי האם. ומה למדנו
דלא אמרינן אשה כבעלה אלא בקרוכי האב ומן
האב אבל לא בקרוכי האב מן האם ולא בקרוכי
האם אפי' מן האב. ועי"ש דבעל כאשתו או
אשה כבעלה ודאי אינו מן התורה כשהוא מן
האם.

אורייתא

אחות אביו ואחות אמו כאחד

מיהו אכתי יש לדקדק דהנה בפר' קדושים
כלל אחות אמו ואביו באותו פסוק ובפ'
אחרי מות כתב כל חד באפי נפשיה. וראיתי
דעמד בזה נמי במשך חכמה וכתב [פרק כ'] דבא
להורות, דאשה שהיא אחות אביו ואחות אמו
כאחד, כגון, שראובן היה לו בנים מאשה
אחרת, ולאה היה לה בנים מאיש אחר, ונשא
ראובן את לאה והולידו בנים, ונשאו בן ובת
מראובן ולאה והולידו בנים. אם כן לאלו הבנים
יש אחות מאם ואחות מאב. ועל זה כתיב
"ערו אחות אמך ואחות אביך לא תגלה". אם
כן ממילא מוכחא, דאחות האם מן האם
אסורה. ולזה אמר הברייתא דאשמועינן באחות
האם אסורה מן האם, דודאי קרא לא מיירי
בממזרים, ובהיתר לא משכחת רק באחות האם
או אחות האב מן האם, ע"כ.

הנה דין זה של אחות אמו ואחות אביו נזכר
במשנה [מכות פ"ג] ואלו הן הלוקין הבא
על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו. וכן
הוא בכריתות פ"א מ"א. ובגמ' יבמות [דף נ"ד:]
איתא "ערו אחות אביך לא תגלה" [ויקרא י"ח]
בין מן האב בין מן האם. אתה אומר בין מן האב
בין מן האם או אינו אלא מן האב ולא מן האם,

מלך

ודין הוא חייב כאן וחייב באחותו מה אחותו בין
מן האב בין מן האם אף כאן בין מן האב בין
מן האם. והנה אחותו ידעינן דהיא בין מן האב
בין מן האם משום דכתיב בה "בת אביך או בת
אמך". ועוד עי' בספרא [קדושים פרשה י', ד'].
וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה, אחות
אמך בין מן האב בין מן האם ואחות אביך בין
מן האב בין מן האם, אתה אומר אחות אמך
בין מן האב בין מן האם ואחות אביך בין מן
האב בין מן האם או אחות אמך מן האב ושלא
מן האם, והדין נותן הואיל ואסר אשת אחי אביו
ואסר אחות אמו ואחות אביו, מה אשת אחי
אביו מן האב ושלא מן האם, אף אחות אמו
ואחות אביו מן האב ושלא מן האם, תלמוד
לומר ערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה,
אחות אמך בין מן האב ובין מן האם ואחות
אביך בין מן האב בין מן האם, עי"ש.

החייב בין מן הנישואין בין מן הזנות

והנה הא דכתב הרמב"ם דחייב עליה בין
מהנישואין בין מהזנות, זה לא נזכר
בגמ' ועי' בתורה תמימה בהערות [ויקרא פרק י"ח
הערה ל"ב] דתמה למה לא יליף מאחותו גם
לענין בין מן הנשואין בין מן הזנות כמו באחותו
כמבואר לעיל בפ' ט' בדרשה מולדת בית וגו'.
וכתב דבאמת הרמב"ם הכא כתב כן מפורש
לענין אחות האב. וצ"ל דיליף כן מסברא ע"פ
דמיון ההיקש לאחותו לענין בין מן האב בין מן
האם. מיהו עי' בקרית ספר דהרגיש נמי בזה
וכתב דאחות אב ואם מזנות לא איצטרך קרא
דבאחות תליא מילתא ולא באישות. והא
דבאחותו נפקא לן לעיל ממולדת חוץ, היינו
טעמא משום דכתיב בקרא אחרינא "ערו בת
אשת אביך" דהוי אחותו דמשמע דלהוי אחותו
מאישות להכי בעינן מולדת חוץ לומר דאף
באחותו מזנות חייב, והאי בת אשת אביך

באר

לחייבו בשני לאוין, עי"ש. ואף ה"ה כתב הכא דפשוט הוא דא"צ לאישות בקרובות אלו ושכן מתבאר בהרבה מקומות.

אחותו שהיא גם אחות אביו ואמו

והנה פעמים שיתחייב ג' חטאות וכגון שהיא גם אחותו וגם אחות אביו וגם אחות אמו, ולא הזכיר זאת הרמב"ם הכא [אע"ג דלעיל ה"ד כתב שפיר האיק מתחייב פעמים טפי מחטאת אחת] משום דסמך על מה דכתב בה' שגגות [פרק ד'] וז"ל, אבל הבא על אחותו שהיא אחות אביו והיא אחות אמו חייב שלש חטאות שנאמר ערות אחותו גילה, חייב על אחותו בפני עצמה ואף על פי שהיא אחות אמו ואחות אביו, והיאך תהיה זאת כגון שבא על אמו והוליד ממנה שתי בנות ובעל אחת מבנותיו והוליד ממנה בן, כשיבא הממזר הזה על הבת השנית, שהיא אחות אמו הממזרת, שהיא אחותו מאביו, שהיא אחות אביו מאמו, חייב שלש חטאות, וכן כל כיוצא בזה, עכ"ל.

והנה בטעמא דמילתא אמאי נאסרו אחות אביו ואמו ומאידך בתם מותרת הרי משורש אחד יצאו. ואף דאין לנו ליתן טעם בסודות טעמי המצוות כי אין לנו בני אנוש השגה בדעת בוראינו. מ"מ מצינו חכמים שכתבו עכ"פ קצת סברות וטעמים לשבר את האוזן ועי' מה שכתב בהקדמת החינוך. וראיתי בשו"ת הרשב"ש [סימן שי"א] לר' שלמה בן ר' שמעון דוראן בנו של בעל התשב"ץ [בניו ר' שמעון ור' אהרן, מחברי שו"ת "יכין ובוועד"] דנשאל בזה וז"ל מפני מה נאסרה דודתו והותרה בן אחותו ובת אחותו ובת אחיו והכל הם במדרגה אחת, ולמה אין אנו למדין מקל וחומר.

דרך אדם לכבד את דודיו

וכתב להשיב בטוב טעם, דהנה דבר ברור

מלך

הוא כי הבעל יש לו מעלה על אשתו ואשתו נשמעת אליו, והשם אמר לה ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך, כלומר שתהא סרה למשמעתו. וגם מדרך השכל יש ראייה לזה, כי ידוע הוא שהפועל יש לו יתר שאת על הנפעל, והזכר הוא הפועל והנקבה היא הנפעלת באותו ענין, וכמאמרם ז"ל בפרק סורר ומורה אסתר קרקע עולם היתה, וכמעט שאין להביא ראייה על זה כי הוא במושכל ראשון.

וזמן הידוע ג"כ כי דודתו ראוי הוא לכבדה ולהיות לה עליו מעלה מצד אחות אביו או אמו, וזה לא יחויבנו אדם כי הכל נשמעים לדודיהם ודודתם מחויב כבוד אביהם ואמם, ולא יכחיש זה בעל תורה ובעל מוסר. ואדוני זקני החסיד ר' יונה ז"ל כתב בספר היראה שחייב אדם בכבוד אחי אביו ואחי אמו ממדרש חכמים ז"ל. ואחר שתי אלו יתברר מיד שאין בת אחיו ובת אחותו במדרגה אחת בנשואין כדודתו אף על פי שהם מדרגה אחת בקרובה, כי כשהוא נושא את בת אחיו ובת אחותו הרי הם חייבות בכבודו, והוא יש לו עליהם יתרון ומעלה מצד הקרובה, וחזר להוסיף עליהם מעלה מצד הנשואים אם מצד תורה אם מצד השכל, וכשנושא דודתו יהפך הענין שהוא היה חייב בכבודה וסר אל משמעתה ועכשיו תחזור היא להיות חייבת בכבודו ולסור אל משמעתו, ע"כ.

ועוד הזכיר שם דברי רבינו הרמב"ם בספרו מורה נבוכים בפ"ט מהחלק השלישי באיסור העריות ובטעמם, האחד לרוב המצאן אצלו, והשני לרוב העזות שיתקבצו השרש עם הענף על גוף אחד, או גוף אחד יקבץ בין השרש והענף, או השורש עם הענף או הענף עם השרש. השרש והענף הם האב והבן והאם והבת, והשורש עם הענף האב עם בתו, והענף עם השרש הבן עם אמו. והאחים ג"כ גוף,

באר

ולפיכך נאסרה אחות אמו ואחות אביו שהם כגוף אחת, אחות האב כאב ואחות האם כאם, ואין שרש וענף יותר מזה. וכשם שבת דודו ודודתו מותרת כך בת אחיו ובת אחותו מותרת, לפי שאין כאן שרש עם

ענף ולא ענף עם שרש.

ולפיכך אמר רבינו ז"ל שהם היקש אחד עם בת דודו ובת דודתו.

ועוד איכא טעם נוסף דכתב

הרמב"ן ז"ל בחדושי

התורה שהוא סוד מיסודות היצירה, ולפי הדבר ברור יותר, כי נותן התורה יתברך ויתברך הוא ידע כי הנולד מבת אחיו ומבת אחותו הגון מה שאין כן מהנולד מדודתו.

הלכה ו

בתו מאנוסתו ודאי בתו משא"כ בתו ממפותתו [יג] דרך זנות. מיהו עי' בשו"ת דברי חיים [אבן העזר ח"ב סי' ק"פ] דכתב לחלק בין בתו שבאה כתוצאה מזה שבא על אמה דרך זנות כגון מפותה או דבא עליה דרך אונס. וכתב לדייק דבגמ' קתני בתו מאנוסתו, והיינו דלענין איסור, אסור בכל ענין בין במפותה או

מלך

כאונס דגם אי ניהוש דאחר בא עליה והיא לא בתו, מ"מ אסורה מספיקא. אולם בביתו מאנוסתו מוקמינן לה אחזקתו שבאה ממנו ולא ניהוש שמא אחר בא עליה שהרי יש לאם חזקת צדקת ולא נבעלה

באיסור פנויה רק ממנו

שאנסה וזה ברור.

ושאני ממפותה דכמו

שזינתה עמו אמרינן

דילמא זינתה נמי עם

משהו אחר. ומכיון

שכך בביתו מאנוסתו

דהיא ודאי ממנו איכא נמי שריפה, ולכן תפסה הגמ' לשון בתו מאנוסתו.

ולפי"ז מיושב הא דפסק הרמב"ם בפ"ג מהל' יבום וחליצה הל' ד' שכתב שם וז"ל

מי שזנה עם אשה בין פנויה בין אשת איש

ונתעברה ואמר זה העובר ממני הוא ואפילו היא

מודה לו אף על פי שהוא בנו לענין ירושה הרי

זה ספק לענין יבום כשם שזנתה עם זה כך זנתה

עם אחר ומאין יודע הדבר שזה בנו ודאי והרי

אין לו חזקה אלא לעולם ספק היא ולהחמיר

דנין בו וחולצת ולא מתיבמת עכ"ל. ולכאורה הא

הכא כתב דשורפין על בתו זו דזנה עם אמה,

ואמאי, כשם שזינתה עמו כך זינתה עם אחר.

ולפי האמור לא קשיא דהכא מיירי בביתו

הלכה ו

*הבא על אשה [יג] דרך זנות

והוליד ממנה בת אותה

הבת ערוה עליו משום בתו ואף על

פי שלא נאמר בתורה ערות בתך לא

גנזי מלך

ק"ח] הממאנת מותר בקרובותיה, ולא עדיף ממאנת משאר קידושי טעות. וליכא למימר דהתם מאירוסין איירי דהא אמרינן התם דחבריה לא מבטל גיטו משום דמכרת ברמיזותיו ופשיטא דהאי טעמא לא שייך אלא מן הנשואין שהיתה עמו בקירוב בשר אלא על כרחך מן הנשואין ואפ"ה מותר בקרובותיה, אם כן מבואר דבשוגג ואונס כל דלא נתחזק באיסור מותר בקרובותיה, ודברי הב"ח והב"ש צע"ג, עי"ש.

הלכה ו

והנה מדיקדוק דברי הרמב"ם נראה בהדיא דווקא זנות, כיון דחזינן דיצרו תוקפו פעם אחת חיישינן שמא יחזור ויבוא עליה, אבל הב"ח והב"ש בסי' ט"ו כתבו דאפי' בנשואי טעות כיון שהיה פעם אחת בקירוב בשר אסור ליקח קרובותיה שמא יחזור ויבוא עליה אף שלא נתחזק שעשה עמה איזה איסור. וכתב בספר ישועות מלכו לחלוק על זה דהרי מבואר במשנה יבמות [דף